

тност на много Цигани в традиционните области на музиката, пеенето и танца.

В съвременната ситуация на циганското изкуство настъпват коренни изменения. Те имат различна природа и могат да бъдат разделени на три главни типа. Най-важната от тях е *процесът на унификация* чрез телевизията и най-вече чрез *културната консумация*. Артистичния свят и стилът на *гадже* имат достъп до най-различни средства за разпространение на творчеството си, които циганските артисти не притежават, а това създава една неравна конкуренция. Сериалите заместват баладите, вечерното кино — бдението, а касетите — музикантите. Макар и характерната тоналност да е оцеляла (говори се за „андалуски рок“), творческата интерпретация все по-трудно удържа натиска, упражняван от средата, което за младите поколения вече представлява един реален проблем (в професиите, семейния живот и т.н.). Въздействащото изкуство на приказното творчество, основано върху мощна устна традиция, се намира в преходен период и трудно би устояло на съвременните забавни тенденции без функционално подпомагане в сферата на училищно-то образование или в телевизията и театъра.

Вторият тип промени обхваща *укрепването на някои все още малко използвани изразни средства*: изобразително изкуство, писано песенно творчество, възпроизвеждано в малки серии, сборници с приказки и автобиографични книги. Тук са включени и някои творчески разработки като писането на сценарии и поставянето на филми, романна литература и най-вече поезията, която в последно време настойчиво търси пътища за своето развитие, но ги намира трудно, защото издателите се стремят към постоянна публика и намаляване на финансовите рискове. Това обстоятелство принуждава циганските автори да публикуват по-голямата част от творчеството си на езика на страната, в която се намират. Поне засега това е резултат и от липсата на стандартизирана писменост, която да позволи развитието на широка публика от цигански читатели. Възможно е през 90-те години творческата сила на циганските общности от държавите в Централна и Източна Европа да промени тези перспективи. Между другото, вече се появяват основните оръдия на очакваната промяна — първите речници, а развитието на училищното образование скоро ще доведе до появата и на останалите работни инструменти. От Севиля до Хелзинки броя на